

Első Budapesti Illusztrációs konferencia és szakmai nap

Petőfi Irodalmi Múzeum

Október 29.,
Tudományos előadások

BUDAPESTI ILLUSZTRÁCIÓS FESZTIVÁL

9.30

Köszöntő, regisztráció

10.00–10.20

Farkas Judit Antónia

A művészi igénnyel készült illusztrált könyvek fellendítésére tett kísérletek a 19. század végi Magyarországon

Előadásomban a 19. század utolsó évtizedeinek könyvkiadását és műpártoló kezdeményezéseit vizsgálva arra keresem a választ, hogy milyen előzményei voltak a hazai könyvművészet 20. század eleji művészi rangra emelkedésének, a műfaj nagykorúvá válásának. Bemutatom, hogyan jöttek divatba néhány évtized leforgása alatt a különféle reprezentatív kiadványok (díszkiadás, illusztrált díszmű, amatőr vagy más néven bibliofil kiadású könyv), és hogyan változott megítélésük. Ennek kapcsán kitérek azokra a magán és civil kezdeményezésekre (például Szana Tamás, Múbarátok Köre), amelyek nagymértékben hozzájárultak a művészi módon megformált, kortárs magyar illusztrált könyvek elismertetéséhez, a könyvművészet, könyvillusztráció műfaji önállósulásához.

10.20–10.40

Kércsy Anna (Szegedi Tudományegyetem)

Mire képes egy Viktoriánus képeskönyv? Képtelen interaktív képszovegek az Alice Csodaországban és Tükkörországban első kiadásaiban

„Mit ér egy könyv képek meg versek nélkül?” – töpreng el Alice, olvasó nővére mellett ücsörögve az árokarpon, mielőtt a Csodaországba tovasiető Fehér Nyuszi nyomába eredne, hogy kalandjai kezdetük vegyék. A kérdés megválaszolatlanul marad, ám metamedialis üzenete áthatja a művet. Előadásom a regénypáros első kiadására (Csodaország 1865, Tükkörország 1872) koncentrálni mutatja be, hogy miképp kerülnek leképezésre a képtelen kalandok verbális és vizuális szinteken, a szisztematikusan a célközönség interaktív részvételére építő szerző (Lewis Carroll) és illusztrátor (John Tenniel) együttműködése jóvoltából, a kezdetektől fogva képes könyvként megálmodott Viktoriánus nonszensz mesefantázia folyamatban.

10.40–11.00

Hessky Orsolya (Magyar Nemzeti Galéria)

„A képfeladat alárendelése a költői gondolatnak” Zichy Mihály illusztrációjáról

Az egész életében a cári udvari élet rajzolójaként – tudósítójaként – tevékenykedő Zichy Mihály elsősorban illusztrációs munkásságával kapcsolódott a XIX. század második felének hazai művészetéhez – ugyanakkor nem csak magyar szerzők műveirehéz készített illusztrációs sorozatokat, hanem már pályája kezdetétől, az 1850-es évek elejétől foglalkoztatták őt bizonyos, a világirodalom klasszikusai közé tartozó szövegek. A kortárs oroszok – Lermontov, Goncsarov, Gogol – mellett az orosz és grúz hőseposzok, Goethe Faustja és nem utolsósorban a kortárs magyar szerzők, Madách és Arany szövegei ihlették meg fantáziáját. Az előadás azt vizsgálja, mennyiben támaszkodott Zichy mindenkor a szövegre mint közvetlen forrásra és mennyiben, illetve milyen előképek nyomán vonta bele kompozícióba az autográf szöveget, mint a képköltés feltétlen kellékét.

11.00–11.20

Mészáros Zsolt (Petőfi Irodalmi Múzeum)

Tichy Gyula (1879-1920), a poéta piktor

A 20. század eleji nagy grafikus nemzedék különleges és eredeti tagjaként tartja számon a hazai művészettörténet-írás Tichy Gyulát. Munkássága a szecesszió, a szimbolizmus, a természettudomány, a fantasztikum, az erotika és az irodalom keresztmetszetében formálódott. Olvasmányélményei fontos kísérői és inspirálói művészetének, de konkrét művekhez és kötetekhez is készített illusztrációkat. Előadásomban az irodalom és a képzőművészet viszonyának sokrétűségét vizsgálom Tichy Gyula rajzművészetében.

11.20–11.40

Margittai Zsuzsa (Iparművészeti Múzeum)

E, mint emigráns - magyar származású gyerekkönyv-illusztrátorok külföldön

Az előadás arra a 20. század elején indult jelenségre mutat példákat, amelynek során magyarországi művészek, jelen esetben gyerekkönyv-illusztrátorok külföldön (főleg Angliában vagy Amerikában) próbáltak szerencsét. Hogyan viszonyult ehhez a hazai és a külföldi közönség, milyen jegyeket őriztek meg a szülőhazájuk motívumaiból és hogyan keveredett mindez az új otthon iránt érzett elkötelezettséggel? Az előadás Pogány Vilmos és Petreszelyem Mihály munkáira fordít különös figyelmet, rövid kitekintéssel (és párhuzamos jelenségek keresésével) a kortárs gyerekkönyves szcénera.

11.40–12.00 – Kérdések

12.00–13.00 – Ebédszünet

13.00–13.20

Kopócsy Anna (Pázmány Péter Katolikus Egyetem)

Egy ösztönművészeti alkotás: Farkas István- André Salmon: Correspondances, 1929

Farkas István Correspondances-mappája nem hagyományos értelemben vett illusztráció. Hiszen nem a már meglévő versekhez készített képeket a festő, hanem éppen fordítva: André Salmon költőt ihlették meg Farkas poetikus festményei. A magyar művészettörténetben ismerünk már korábbról hasonlót: Rippl-Rónai József Les Vierges (A szűzek) litografált sorozatát, aminek képeihez szintén utólag készített kísérő szövegeket a híres belga szimbolista író, Georges Rodenbach. Amikor megpróbáljuk összeolvasni a képeket a versekkel, látjuk a költők kevésbé igazodtak a képek világához, (ez főleg Salmon esetében van így) mint ahogy általában az illusztrátorok szoktak a jóval kötöttebb szövegekhez. Nyilván a modern képek, melyek nem a hagyományos történetmesélés szándékával készültek jóval szabadabb asszociációs lehetőségeket rejtenek magukban, és a modern líra számára kifejezetten inspirálóan hatnak. A Farkas-mappában megjelenő kép és szöveg egyfajta versengés eredménye, ami a művet végül a modernizmus egyik legszínvonalasabb ösztönművészeti alkotásává avatja.

13.20–13.40

Dudás Barbara (Művészettörténeti Intézet, Bölcsészettudományi Kutatóközpont)

„Tulajdonképp nem is illusztráltam én, hanem egyszerűen festettem tovább” - Bartha László könyvillusztrációjáról

Bartha László (1908–1998) festőművész különleges helyet foglal el a 20. század második felének hazai könyvillusztrátorai között. A főként az Európa, a Magvető és a Szépirodalmi Könyvkiadó gondozásában megjelent irodalmi alkotásokhoz leggyakrabban tollrajz, gouache és akvarell technikával készített festőien színes és könnyed illusztrációkat, illetve esetenként könyvborítókat. Az előadás Bartha személyes megnyilvánulásaira (leveleire, interjúira) támaszkodva mutatja be a művész közel harminc évig tartó illusztratori tevékenységét.

13.40–14.00

Képiró Ágnes (Tornyai János Múzeum, Hódmezővásárhely)

Az ember tragédiája – Kass János illusztrációi, valamint a Kádár-korszak kiadáspolitikájának tükrében

Kass János (1927–2010) Az ember tragédiájához készített első illusztráció-sorozata 1966-ban a Magyar Helikon és a Magvető Kiadó gondozásában jelent meg. A grafikusművész a Kádár-korszak folyamán többször visszatért a műhöz, újabb illusztrációkat készített, illetve a Madách-i gondolatok a téma filatéliai, konceptuális és filmes eszközökkel való megközelítésére inspirálták. Miközben Kass, az egyik leggyakrabban foglalkoztatott könyvillusztrátor pályájának meghatározó jelenségévé vált a Madách-i életműhöz való vissza-visszatérés, az államszocializmus korában 53 hazai kiadást megért mű a korszak irodalompolitikai vitáinak egyik központi kérdése volt.

14.00–14.20

Révész Emese (Magyar Képzőművészeti Egyetem)

„A gyerekkönyv legyen bolszeviki módra éber.” Gyerekkönyv-illusztráció a Rákosi-korban

1949-ben a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége ankétot rendezett a könyvillusztrációról, amiben külön kitért a gyerekkönyvek illusztrációival szemben támasztott elvárásokra. A Szabad Művészet ennek kapcsán idézte B. Nyikiforov az Iszkuzstvo 1949 tavaszi számában megjelent összegzését a témában, amely a következőképpen határozta meg az ifjúsági irodalom feladatait: „A gyerekkönyv legyen bolszeviki módra éber, a harcra és győzelemre tanítson. Világos és érthető formákban ábrázolja az országot és az emberek szociális átalakítását és nevelje a gyermeket a proletár internacionalizmus szellemében.” A magyar kultúra 1949-től gyors ütemben lezajló szovjetizálása a gyerekkönyvek illusztrációját is az ideológia szolgálatába állította. Az előadás a politikai manipuláció eszközeként felhasznált hazai gyerekkönyv-illusztrációk vizuális stratégiáját vizsgálja.

14.20–14.40

Varga Emőke (Szegedi Tudományegyetem)

La Cigale et la Fourmi. A tücsök és a hangya-történet illusztrációinak jelentésváltozásai

Az előadás a köztudatban elsősorban Aiszóposz és La Fontaine nevéhez köthető tücsök és hangya-történet szövegvariánsait vizsgálva mutat rá arra, hogy a befogadói jelentésképzésben a 19. század derekától fogva az illusztrációknak egyre inkább meghatározó szerepe van. A két figura megjelenítésében és az általuk hordozott értékrend közvetítésében ugyanis az illusztratív grafikák az évszázadok során a szöveg determináltságából annak determinálásává váltak.

14.40–15.00

Szekeres Nikolett (HUBBY)

Létezik olyan város, hogy Keszthely? Térábrázolás a kortárs gyerek- és ifjúsági irodalomban

Az előadás annak eredetét nyomáiba, milyen tervek jelennek meg a kortárs gyerek- és ifjúsági irodalomban, milyen tereket tölt be a vizuális és az irodalmi narráció, hova vágynak és honnan vágyódnak el a ma gyerek- és kamaszhősei?

15.00–15.40

Radim Kopáč (Tolmácsol: Pet'ovská Flóra)

12 világ: Cseh könyvillusztráció

Nemrég még Zdeněk Miler, Květa Pacovská, Miroslav Šašek, Jiří Trnka, Štěpán Zavřel és Helena Zmatlíková voltak az uralkodók a cseh gyerekkönyv-illusztrációban. És ma? Ki jár olyannyira a maga útján, hogy a nyomukba léphet? Ki tarol otthon és külföldön egyaránt? Például a 12 világ című kiállítás tizenkét alkotója. Ahány név, annyi, a kritika és az olvasók által is értékelt, számos könyvvel ígazolt, sajátos kifejezésmód. Ahány szerző, annyi sajátos világ, különböző hangsúlyok, figurák és történetek. Rádadás nem csupán a szavak és a képek, hanem a film, a performansz, a zene, a színház és a fényképezés világában is otthonosan mozognak. Kerülj beljebb! Ahány világot ismersz, annyi ember vagy.

16.00

12 világ - kortárs cseh gyerekkönyv-illusztrátorok – Kiállítás megnyitó

A konferencia keretében a Cseh Nyitva bemutatja kortárs cseh gyerekkönyv-illusztrációt bemutató vándorkiállítását. A kiállítást megnyitja: Radim Kopáč, a kiállítás kurátora Lucie Orbók, a Centrum igazgatója. Kiállítók: David Böhm, Pavel Čech, Dan Černý, Renáta Fučíková, Lucie Dvořáková, Vendula Chalánková, Lenka Jasanská, Lucie Lomová, Galina Miklínová, Petr Nikl, Jaromír Plachý. A kiállítás megtekinthető 2019. 10. 29–30.

Első Budapesti Illusztrációs konferencia és szakmai nap

Petőfi Irodalmi Múzeum

Október 30.,
Vitanap

BUDAPESTI ILLUSZTRÁCIÓS FESZTIVÁL

10.00–10.30

Az illusztráció helyzete ma Magyarországon

Vitaindító: Herbszt László, illusztrátor

Vita: 10.30–11.30

11.30–12.00

Az illusztráció oktatása ma itthon és külföldön

Vitaindító: Pálfi György László, a MOME ny. tanára

Vita: 12.00–13.00

Ebédszünet – 13.00–14.00

13.30–14.00

A kiadók viszonya az illusztrációhoz

Vitaindító: Balázs Eszter, Kolibri Kiadó

Vita: 14.00–15.00

15.00–15.30

Milyen a jó és a rossz könyvillusztráció?

Vitaindító: Révész Emese, művészettörténész

Vita: 15.30–16.30

A konferencia támogatója a Kolibri Kiadó

